

РЕЦЕНЗИЯ

върху дисертационен труд за получаване на образователна и научна степен „доктор”

Автор на дисертационния труд: Николай Иванов Николов

Тема на дисертационния труд „Стратегическо планиране и трансформация на Въоръжените сили”

Рецензент: Владимир Денчев Величков, доцент, доктор на науките

1. Представеният труд е на тема с изключително актуален характер и необходимостта от такова изследване у нас е без съмнение. Реален процес на трансформация във въоръжените сили фактически не съществува и това крие големи опасности за сигурността на средата. Нещо повече: липсва реално разбиране за същността на процеса на трансформация в изпълнителните органи по планирането и строителството на въоръжените сили, което се отразява крайно негативно върху резултатите.

2. Авторът на дисертационния труд е подходил изключително сериозно към изследването със съзнанието за високата отговорност за реалността и истинността на извършваните изследвания. Показва в изследването една висока компетентност, както по същността на изследваната материя, така и по отношение на използваните в изследването подходи и методи. Тази компетентност е проявена и в начина на използване и оценка в изследването на литературните източници. Той е използвал същите критично и изключително коректно.

3. В своето изследване дисертантът е подбрал и използвал възможно най-подходящия научен инструментариум и това в огромна степен е осигурило реалните научни резултати. Явно проличават дълбокото познаване и владееене на използваните научни подходи и методи. В основата на своето изследване авторът е поставил системния подход и редица негови производни. Всички частни научни подходи и методи са използвани в и

чрез системния подход. Инструментариумът е използвал умело с подбиране на най-подходящия за всяко конкретно изследване.

4. Още в уводната част на дисертацията авторът представя своето виждане за същността на трансформацията, което е точно и твърде различно от популярните разбирания за нея. Разкрити са достатъчно пълно съществуващите проблеми в стратегическото планиране и трансформацията на Въоръжените сили. Това му е позволило да формулира четири точни и ясни научноизследователски задачи, с решаването на които ясно и недвусмислено се постига целта на научното изследване.

Решаването на първите две изследователски задачи авторът представя в първи раздел на своя труд. Задълбочено е разкрита същността на трансформацията на въоръжените сили като непрекъснат процес, целящ от една страна постоянно адаптиране на въоръжените сили към текущите и прогнозни промени на средата за сигурност и от друга страна преследващ целеви промени в средата за сигурност. Анализирани са американските и европейските аспекти към трансформацията и е направен сполучлив опит да се развие българският аспект. Достигнато е до извода за превръщането на понятието „трансформация” в клише и за широкото неразбиране на неговата същност.

В решаването на втората изследователска задача е разкрита динамиката на средата за сигурност. Представено е едно многоаспектно разглеждане на същността на националната сигурност. Същността на понятието е придобило голяма пълнота и показва една цялостно оформена система от показатели, които отразяват всички необходими страни на реалността. Анализирани и систематизирани са негативните за националната сигурност външни и вътрешни фактори. Изведени са основните неконтролируеми глобални и регионални фактори, които въздействат

върху факторите на сигурността и ги променят в една или друга посока. Анализирани са схващанията за националната сигурност преди всичко в проекта на предложената за приемане от НС „Стратегия за национална сигурност на Република България”. Анализирани са възможните начини на поява и еволюиране на вътрешен негативен за сигурността фактор. Анализирани и определени са възможностите за контрол на факторите в средата за сигурност. Изведени са обосновани заключения по анализирани проблеми.

Във втори раздел на дисертационния труд авторът представя решаването на третата изследователска задача, но продължава и по-нататък развитието на първите две задачи. Направен е задълбочен критичен анализ на планирането във въоръжените сили с паралелен анализ между планирането на военните кампании и организационното планиране. Дадено е обобщаващо определение на планирането като процес и са идентифицирани основните му подпроцеси. Направен е сполучлив опит да се разкрие трансформирането на процеса на планиране между стратегическото, оперативното и тактическото нива. Представен е логическият модел на планирането и задълбочено е анализирано и оценено военното планиране. Изведени са резултати за развитие на съществуващия модел на стратегическо планиране в трансформационно. Установени са редица слабости на организационното планиране и най-вече недостигът в използването на резултатите и разработените методи за планиране във военнаучните изследвания при реалното планиране, значителното отстъпление на научната експертиза под натиска на предварителните политически решения, което води до негативни резултати. Изследван е проблемът за присъствието на трансформацията като подход във военното планиране. Аргументацията на всички изводи и заключения е достатъчно широко обхватна. Пълноценното използване на системния подход прозира навсякъде.

В трети раздел на своя труд авторът представя резултатите от изследванията си при решаването на четвъртата научноизследователска задача. Тук е използвано всичко постигнато от решаването на предходните задачи и се формират главните научни приноси на научния труд.

Използвайки резултатите от анализите, направени във втория раздел, авторът тук прави едно ясно разграничение между целевото планиране и трансформационното планиране. Поставя акцент върху трансформационното планиране, което в условията на съвременната висока неопределеност на заплахите за сигурността, невъзможността да се дефинират ясни конкретни цели на функционирането на военната система е единствено реално и резултатно. Реално целево планиране в тези условия не може да има, освен при създаване на конкретна ситуация с конкретна заплаха или множество от реални заплахи. Извън последното, целевото планиране се превръща във формална и ненужна дейност.

При блоковото противопоставяне противникът бе ясно определен, потенциалните заплахи ясни, възможните сценарии – обозрими, а целевото планиране – смислено и необходимо. Различията днес са огромни и за да се гарантира възможността въоръжените сили да изпълняват своето предназначение, е необходимо планиране на изграждането, поддържането и развитието на способности за справяне с всяка от голямото множество възможни заплахи Това е във възможностите на трансформационното планиране. Тази постановка авторът е аргументирал многопосочно и убедително.

Дисертантът е композирал и предложил ясен логически модел на трансформационно планиране, което той представя като системен анализ и в условията на висока неопределеност на целите.

Авторът разкрива възможностите за прилагане на конкретни модели на планиране и в частност прилагането на методът на Балансирани показатели

за ефективност (Balanced scorecard). Изследвани са възможностите за оптимизиране на процеса за назначаване на цели по перспективите на предназначението на силите за нуждите на планиране на способностите, тяхното поддържане, развитие и адаптиране.

Авторът е изложил своите обосновани виждания за внедряване на моделите за трансформационно планиране във вече съществуващата практика на подготовката на силите. Той вижда това по пътя на адаптиране на сега използваните методи, което ще съхрани полезните неща в подготовката на щабовете, като допълни и развие използваните методи, което би било с най-висока ефективност.

Направените в заключението общи изводи са добре и логично изведени.

Изложението в дисертационния труд е ясно, системно, добре логически обвързано, с добър научен стил. Литературните източници са използвани изключително коректно. Липсват конюнктурни съображения, критиките към съществуващи реалности са точни, пълни и коректни. Показан е стремеж към максимално използване на положителните неща в статуквото, като те се развиват и допълват с новите методи и подходи.

5. В научното изследване дисертантът е постигнал значими научни приноси. Те се изразяват в следното:

1. Направен е критичен анализ на трансформационното планиране в неговите различни аспекти и са изведени постановки за неговото конкретни методи на прилагане в Българските Въръжени сили.

2. Разработен е и предложен модел на трансформационно планиране за въръжените сили.

3. Предложен е модел на обвързване на трансформационното планиране с подготовката на силите.

4 Предложен е ефективен модел за внедряване на трансформационното планиране в българските въоръжени сили.

Последния принос считам за научно-приложен, доколкото е свързан с внедряването на научните резултати.

6. Посочените приноси са очевидно лично дело на дисертанта, което се потвърждава от задълбочеността на извършените анализ, изключително доброто взаимно обвързване и систематизиране. Цялата дисертация показва една добре композирана система от задълбочени изследвания. Ясно различим е собствен стил. Литературните източници са използвани коректно и критично. Липсва подобно научно изследване у нас. Главните му усилия са насочени за решаване на научните задачи в условията на Република България и за нуждите на нейната национална сигурност. Авторството на приносите не буди никакви съмнения.

7. Представеното научно изследване е добре публикувано. Авторът има пет публикации по темата, като две от тях са самостоятелни и три са в съавторство с неговия научен ръководител.

8. Резултатите от научния труд не са използвани още в практиката. Естеството на изследването, мащабността на проблемите, които засяга, не позволяват практическо внедряване на резултатите „на дребно”. Очевиден е големият потенциал, заложен в тези резултати, но за да е възможно тяхното използване е необходимо ангажиране на висши институции на страната. Ако тези институции имат волята да решават резултатно проблемите в националната сигурност, то авторът им е дал един добър инструмент, една добра научна експертиза.

9. Моите препоръки за бъдещото използване на резултатите от научното изследване са очевидни. Самият автор в своя труд е очертал пътищата за използването им, които считам за напълно правилни. Това, което бих

препоръчал в това направление е разработване на материали, основаващи се на научното изследване и неговите резултати, които да подпомогнат обучението на всички, които биха били ангажирани с проблемите на трансформационното планиране и реалното му осъществяване.

10. Авторефератът е разработен в съответствие с утвърдилата се практика и отразява адекватно представеното в дисертационния труд.

11. В дисертационния труд има допуснати незначителни слабости. Подминавам незначителните печатни грешки. Това на което искам да се спра е проблема за разкриване и определяне на негативните фактори в средата за сигурност. Според мен е акцентирано в повече върху тяхната неопределеност и големите трудности по тяхното прогнозиране, което затруднява планирането и придобиване на необходимите способности на въоръжените сили не само като адаптация към променената среда за сигурност, но и в аванс. Според мен емергентността на всяко негативно явление е преди всичко резултат на недостатъчност в събирането, обработването и анализирането на информация за протичащи негативни за сигурността процеси. Внезапността на възникване на рискове и заплахи се дължи в голяма степен на недостатъци в разкриването на негативните процеси, проследяване на тяхното развитие и съответно достатъчно достоверно прогнозиране. Тя не е обективна по своята същност, каквото е внезапността на едно земетресение. Тя е резултат на пропуснати и не наблюдавани събития и процеси в средата за сигурност. Без да ги назовавам и в момента се „проспиват“ и пропускат множества такива събития и процеси и липсва създаване на способности за противопоставяне на същите, когато се превърнат в заплахи за сигурността. Проблемът с мониторинга на негативните процеси е обект на отделно научно изследване, а тук трябваше в по-голяма степен да се акцентира върху възможността достатъчно достоверно да се разкриват и прогнозират негативните за сигурността процеси.

Втората бележка се отнася до разграничаването на военните организации от останалите с това, че са изкуствено създадени. Но такива са и всички останали организации, освен спонтанно и непреднамерено възникващите, които обикновено са и краткотрайни по своето съществуване. Посочените пропуски не омаловажават постигнатите резултати на научното изследване и не променя високата оценка, която му давам.

12.Имайки предвид изложеното, считам, че предложеният научен труд отговаря във висока степен на изискванията за дисертационен труд за придобиване на образователната и научна степен „доктор”. Предлагам на уважаемите колеги от научното жури да дадем на дисертанта Николай Иванов Николов образователната и научна степен „доктор” по специалност 05.12.01 „Организация и управление на въоръжените сили”.

06.04.2011 г

Подпис:

рецензент Николай Николов

Владимир Величков